

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Handlingsplan

Like rettigheter – like muligheter

Handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling
i utenriks- og utviklingspolitikken, 2013–2015

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Handlingsplan

Like rettigheter – like muligheter

Handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling
i utenriks- og utviklingspolitikken, 2013–2015

Illustrasjoner:

© 4tomorrow association. Poster for tomorrow is the main project of 4 Tomorrow – an independent, non-profit organization founded in 2009 – whose goal is to encourage people, both in and outside the design community, to make posters to stimulate debate on issues that affect us all.

Forside: Equity, Anna Gutiérrez, Mexico

► Forord

Kvinneres rettigheter kjempes frem over hele verden. Det har gitt millioner av jenter og kvinner mulighet til utdanning, helsetjenester, innflytelse i politikken og økonomisk selvstendighet. Likestilling dreier seg ikke bare om kvinner, men om å endre relasjonen mellom kvinner og menn. Det er avgjørende for likestillingskampen at også menn bidrar aktivt.

Men fremskrittene er ennå for små, for ujevnt fordelt og for skjøre. Alt for mange jenter vokser opp under diskriminering som påfører dem helseskade og fratår dem kontroll over egen kropp og seksualitet, som hindrer dem i å kunne forsørge seg selv og sin familie, og som gjør dem til borgere uten rettssikkerhet i deres eget land.

Kvinner, fred og sikkerhet er et prioritert område for Norge. Vi satser tungt for å fremme jenter og kvinners rett til å bestemme over egen kropp og egen seksualitet. Vi bidrar aktivt for å bedre kvinners helse og utdanning, for å bekjempe vold og styrke kvinners plass i arbeidslivet. Norsk innsats på disse områdene er allerede betydelig. Vi vil fortsette å styrke dette arbeidet i form av finansiering, kompetanse og kapasitetsbygging for å sikre varige resultater.

Likestilling mellom kvinner og menn er et selvstendig mål med egen berettigelse. Likestilling er *mer enn* bare et mål på kvinners fundamentale rettigheter. Vi ser likestilling som en av de mest effektive drivkreftene for økonomisk utvikling, rettferdig fordeling, fred og demokratiske samfunn. Likestilling betyr å fjerne diskriminering og ta alle menneskers ressurser i bruk. Likestilling betyr å synliggjøre både kvinner og menns behov i politikken og styre midler dit behovene er størst. Da realiseres rettigheter samtidig som vi får mer ut av hver krone som brukes. Dette har like stor

gyldighet og relevans i Bamako som i Barcelona. Derfor må kjønnspektivet være med oss i alle sammenhenger i vårt diplomatiske arbeid og i utviklingssamarbeidet.

Vårt arbeid for kvinners rettigheter finner sted på ulike områder, i ulike kulturer og gjennom ulike samarbeidsformer. Vi skal ha likestillingsdimensjonen med oss i utviklingssamarbeidet med det enkelte partnerland og i samarbeidet med FN og Verdensbanken. Vi skal ha likestillingsdimensjonen med oss i nordområdesatsingen og i sikkerhetspolitikken i NATO og i EØS-samarbeidet i Europa. Det skal aldri være tvil om at Norge står på jenter og kvinners side når deres rettigheter angripes.

Det er krevende å fremme likestilling mellom kvinner og menn. Det fordrer kunnskap, respekt og vilje til dialog. I vedlagte handlingsplan møter vi disse utfordringene ved å kople utenriks- og utviklingspolitikken sammen. Slik blir vi mer slagkraftige i kampen for kvinners rettigheter. Handlingsplanen er et strategisk dokument som spisser norsk politikk og skjerper tiltakssiden ytterligere. Kravet om å integrere likestillingshensyn på alle områder blir spesielt prioritert. Vi legger opp til skreddersydde tiltak for at likestillingsdimensjonen skal bli en enda tydeligere del av blant annet klima, næringslivs, energi og sikkerhetspolitikken. Vi gir et tydelig signal til våre ledere i utenriksstjenesten om at vi forventer resultater på likestillingsområdet.

Norge kan og skal heller ikke overføre sin egen likestillingspolitikk til andre land. Men vi kan gi politisk, faglig og økonomisk støtte til at andre land kan oppfylle sine forpliktelser og sine prioriteringer på området. Slik vil vi bidra til at nye generasjoner av unge jenter og gutter kan sette sine egne mål og kjempe sine egne kamper på mer jevnbyrdig vis.

Espen Barth Eide
Utenriksminister

Heikki Eidsvoll Holmås
Utviklingsminister

► Likestilling er hovedprioritet

I 2005 gjorde regjeringen likestilling¹⁾ mellom kvinner og menn til en hovedprioritet i norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Dette gjenspeiles i stortingsmelding nr. 15 (2008-2009) – *Interesser, ansvar og muligheter. Hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk* og i stortingsmelding nr. 25 (2012-2013) – *Dele for å skape* samt i stortingsmelding nr. 11 (2007-2008) – *På like vilkår: kvinners rettigheter og likestilling i utviklingspolitikken* og Stortingets innstillinger til disse.

For regjeringen er det et verdispørsmål å fremme kvinners rettigheter, basert på universelle prinsipper og våre menneskerettighetsforpliktelser. Likestilling gir positive effekter i samfunnet og gir kvinner og menn lik del av ressursene. Det er relevant for alle land, uavhengig av politisk kontekst, sosiale og kulturelle forhold og utviklingsnivå. Likestilling er en viktig nøkkel til endring.

Likestilling dreier seg både om makt og muligheter. Vårt utgangspunkt er at kvinner og jenter skal ha delta i utformingen av fremtiden på lik linje med menn og gutter. Når kvinner og jenter utsettes for systematisk diskriminering fratras de mulighet til å hevde sine rettigheter og bruke sine ressurser. Forskjellsbehandlingen gjenspeiles for eksempel i *familien*, i beslutninger om pengebruk, om gutter og jenters skolegang og i arbeidsdelingen i hjemmet. Tradisjonelle kjønnsroller opprettholdes i

1) Likestilling brukes i handlingsplanen om like rettigheter og muligheter for kvinner og menn dvs. kjønnslikestilling.

lokalsamfunnet gjennom normer for kvinners og menns deltakelse i arbeidsliv og familie, og ved at vold mot kvinner legitimeres. Manglende likestilling mellom kvinner og menn nedfelles *på nasjonalt nivå* i kvinne-diskriminerende lover, kulturelle uttrykk og deltakelse i politikk og næringsliv. På *internasjonalt nivå* ser vi at kjønnspektivet ofte er fraværende, ikke bare i sikkerhetspolitikk og fredsforhandlinger, men også i forhandlinger om miljø og klimautfordringene. Vi ser også at det er aktiv motstand mot kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter fra flere hold.

Prinsipper for gjennomføring av handlingsplanen i utenrikspolitikken

Handlingsplanen er rammen for neste fase av regjeringens arbeid med kvinners rettigheter og likestilling (2013–2015). Planen skal tydeliggjøre politikken, gi en oversikt over prioriteringene på feltet og bidra til styrket resultatoppnåelse.

Handlingsplanen innebærer to viktige grep. Det ene er at utenriks- og utviklingspolitikk koples sammen, slik at de virker gjensidig forsterkende. Gjennom politisk lederskap, diplomati og økonomisk støtte skal vi være pådrivere for en sterk og bred global konsensus om kvinners rettigheter, og bidra til at rettighetene gjennomføres gjennom konkrete tiltak. Det andre grepet er at vi innfører mer systematikk i gjennomføringen av likestillingspolitikken. Dette vil bidra til å styrke programutvikling, rapportering og ansvarsmekanismer i utenriksstjenesten.

Handlingsplanen baseres på følgende prinsipper:

Felles mål og felles menneskerettighetsforpliktelser

Den overordnede ambisjonen vår er å styrke nasjonal kapasitet og regionale og globale fora, slik at de blir i stand til å innfri egne forpliktelser om likestilling. Det normative rammeverket for dette ligger blant annet i FNs kvinne-diskrimineringskonvensjon, FNs handlingsplaner fra Beijing og Kairo, Sikkerhetsrådets resolusjoner om kvinner, fred og sikkerhet, FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne og

andre kjernekonvensjoner, samt nasjonale strategier og samarbeidsavtaler om likestilling mellom kvinner og menn, herunder strategier knyttet til resolusjonene om kvinner, fred og sikkerhet. Utfordringene for likestilling er ikke alltid manglende normverk og rettsregler. Det som gjenstår er at det implementeres.

Bidra der vi kan gjøre en forskjell

Norges arbeid for likestilling på internasjonalt plan skal skje i dialog med samarbeidspartnerne. Synet på likestilling, og hvor viktig og riktig dette er, kan variere internt i det enkelte land og i institusjonene, til tross for en formell tilslutning til likestillingsprinsippene. Norge skal likevel ikke unnlate å fremme likestilling. Vi skal ha kunnskap nok til å kunne vurdere den konteksten vi går inn i, og aktivt *støtte endringsagenter* vi har tro på, og som kan vise til resultater.

Norske likestillingserfaringer er etterspurt internasjonalt. Land og institusjoner ønsker for eksempel å ta del i lærdom om norske kvinners høye deltakelse i politikk og arbeidsliv, om foreldrepermisjon for både kvinner og menn og om arbeidet med vold mot kvinner. Disse erfaringene har bidratt til samfunnsutvikling og velferd i Norge. Norske erfaringer kan ikke kopieres av andre land, men de kan gi kunnskap og inspirasjon til å finne egne løsninger. Derfor skal vi øke vår kapasitet til å *formidle norske erfaringer* og etablere et langsiktig samarbeid mellom likestillingsmiljøer når det er etterspurt og har merverdi. Dette forutsetter et samarbeid med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD), som er fagdepartement for likestillingspolitikken.

Inkludere nye aktører og nye perspektiver

Kvinneorganisasjonene vil være sentrale samarbeidspartnere for å oppnå resultater som gir kvinner mer makt over samfunnsutviklingen og sine egne liv. Sivilt samfunn spiller en viktig rolle i å utfordre samfunnsstrukturer og politikk som motarbeider kvinners rettigheter. Organisasjonene har spesifikk kunnskap om jenter og kvinners situasjon og behov. Deres rolle som premissleverandører for lokal, nasjonal og global politikk skal fremmes av norske myndigheter.

Vi skal systematisk integrere likestillingsperspektivet og spørsmålet om kvinners rettigheter i våre utenriks- og utviklingspolitiske analyser, og arbeide strategisk med å etablere *nye allianser* for å nå våre mål. Ikke-progressiv religiøs argumentasjon brukes i økende grad til å svekke kvinners rettigheter. Men religiøse aktører og kunnskap om religion kan også brukes til å fremme likestilling og hindre at jenters og kvinners rettigheter krenkes i religionens navn. Dette skal vi ta hensyn til i vårt arbeid med å bygge allianser.

Vi vil fokusere på *ungdom* for å bidra til å hindre at kvinnediskriminering går i arv fra én generasjon til en annen. Det er i barndom og ungdom at holdninger dannes og hvor kunnskap om, og respekt for, like rettigheter læres best. Vår politikk og program for barn og unge skal ha et tydelig kjønnsperspektiv.

Vi skal bli bedre til å bekjempe *flerdimensjonal diskriminering*, basert på kjønn og etnisitet, klasse, alder, seksuell legning, nedsatt funksjonsevne, kaste eller urfolksstatus. Jenter og kvinner som rammes av flere former for diskriminering er de som kommer dårligst ut i fordelingen av tjenester, ressurser og muligheter, og de kan i større grad være utsatt for vold og overgrep. En politikk som motvirker denne diskrimineringen vil også mer effektivt kunne bidra til å virkeliggjøre de globale utviklingsmålene. For norsk utenriktstjeneste vil det bety at vi skal fremme og etterspørre løsninger som er inkluderende og rettighetsbaserte.

Vi ønsker også å styrke samarbeidet med norsk *diaspora* – migrantmiljøene – som er en ressurs inn i det internasjonale likestillingsarbeidet. Noen av miljøene har kompetanse i arbeid for kvinners rettigheter og likestilling som kan bidra til økt relevans og resultater av politikk og programinnsatser. Vi erkjenner at vi har mye å lære av andre, også av landene i Sør.

Vi vil øke innsatsen med å involvere *gutter og menn* i arbeidet for likestilling. Både menn og kvinner opplever at handlingsrom og muligheter begrenses på grunn av tradisjonelle kjønnsroller. Rettferdig fordeling av makt og muligheter gir bedre levekår for både kvinner og menn. Derfor er det viktig å inkludere menn og gutter i arbeidet slik at de gis mulighet til å se hvordan likestilling både kan bedre deres livssituasjon og øke

respekten for jenter og kvinners rettigheter. Dette krever endringer på individnivå, og en likestillingspolitikk på nasjonalt og globalt nivå som omfatter og gir gevinst til både kvinner og menn. Bare slik blir likestilling og ikke-diskriminering etablert som kjerneverdi. Vi skal arbeide med partnere som ser kvinner og menn som aktører i egne liv og som ønsker å bryte ned de begrensinger og hierarkier som ligger i tradisjonelle kjønnsroller.

Female genital mutilation, Anna Gizella Varga, Ungarn

► Dette skal vi bidra til og måles på

Planen skal omsette politikk til handling på en helhetlig måte, og forplikte og spore til innsats i hele utenriktjenesten.

Våre mål er:

1. Vi skal gå i front for å styrke jenter og kvinners rettigheter i normative globale prosesser.
2. Vi skal inkludere likestillingsperspektivet i store politiske satsninger, herunder klima og energipolitikken.
3. Vi skal styrke kvinners politiske deltakelse og rettigheter.
4. Vi skal styrke kvinners økonomiske deltakelse og rettigheter.
5. Vi skal bekjempe vold mot jenter og kvinner.
6. Vi skal styrke jenters og kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter.
7. Vi skal sikre kvinners deltakelse i sikkerhetssektoren, fredsbygging og bekjempe seksualisert vold i konflikt og post-konfliktsituasjoner.

Norge skal spille flere roller; for det første å beskytte og videreutvikle det normative rammeverket og politikk for kvinners rettigheter, for det andre, gjennom pådriverrolle og finansiering, bidra til at forpliktelsene implementeres i konkrete innsatser som bedrer kvinners levekår og status i samfunnet.

Norge skal bruke et bredt sett av arbeidsformer for å nå målene. Vi skal bruke politiske og finansielle tiltak gjennom bilaterale forbindelser, multilaterale fora og kanaler som Verdensbanken og FN, spesielt UN Women som har en viktig pådriverrolle for likestilling i FN systemet. Vi skal også bruke regionale samarbeidsfora som spenner fra EØS, EU, Europarådet, OSSE, nordområdesamarbeidet til NATO og Den afrikanske unionen. Sivilt samfunn, kvinne- og likestillingsorganisasjoner vil fortsatt spille en sentral rolle i det normative pådriverarbeidet og i tiltak for å bedre kvinners stilling og levekår.

Dette kapittelet redegjør for målområdene, gir en generell beskrivelse av status på området og omtaler noen av innsatsene på de prioriterte målområdene. Beskrivelsen er ikke ment å være dekkende for alle tiltakene Norge er engasjert i.

1. Vi skal gå i front for å styrke jenter og kvinners rettigheter i globale normative prosesser

Status på området

FN har hatt en avgjørende rolle i arbeidet med å styrke kvinners rettigheter og fremme likestilling. FN har, i samspill med sivilt samfunn og engasjerte medlemsland, drevet fram spørsmålet om kvinners situasjon, rettigheter og innflytelse. FNs kvinnekommisjon, som ble opprettet i 1946, er det viktigste internasjonale forumet på myndighetsnivå for kvinners rettigheter. En hovedoppgave er å følge opp gjennomføringen av handlingsplanen fra FNs kvinnekongress i Beijing. UN Women er sentral i dette arbeidet, som sekretariat for kommisjonen. Videre må alle land som har sluttet seg til konvensjonen om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner (CEDAW) svare for seg i en ekspertkomité. CEDAW er ratifisert av 187 av FNs medlemsland og kan dermed anses som universell. Komiteens anbefalinger er et godt utgangspunkt for arbeid med likestilling i det enkelte land.

Kvinneres rettigheter debatteres også i Sikkerhetsrådet gjennom resolusjoner om kvinner, fred og sikkerhet. Resolusjonene synliggjør kvinners viktige rolle i spørsmål knyttet til fred og sikkerhet, og forplikter landene til innsats gjennom rapportering.

Likestilling og kvinners rettigheter står også sentralt i FNs befolkningskommisjon som har mandat til å følge opp handlingsplanen fra befolkningskonferansen i Kairo, og en rekke andre fora, for eksempel FNs menneskerettighetsråd. En av de viktigste oppgavene de neste årene blir arbeidet med å sørge for at likestilling får en sentral plass i de globale utviklingsmålene etter 2015.

Tenkning og dragkamp om kvinners rettigheter foregår også utenfor myndighetsarenaene. Kvinnebevegelse, forskningsmiljøer, fagbevegelse, religiøse aktører, privat sektor, kulturliv og medier er med på å definere holdninger og sette mål og standarder for kvinners situasjon. Disse arenaer og aktører er også viktige for Norge.

Framskrittene som har funnet sted i FN-sammenheng står under stadig sterkere press fra krefter som vil svekke det språk og de målsettinger en er blitt enige om. Dette gjelder spesielt kvinners og jenters rett til kontroll over egen kropp og seksualitet, og tilgang til informasjon og helsetjenester på feltet, men også økonomiske og politiske rettigheter. Norge går nå i bresjen for å møte angrepene, gjennom systematisk samarbeid med likeinnrettede myndigheter i nord og sør, og med sivil samfunn.

Den globale politikken er viktig fordi den gir føringer på tiltak og pengebruk som betyr noe for kvinners og menns dagligliv innenfor alle temaene som handlingsplanen dekker.

Våre ambisjoner

- ▶ Kvinners rettigheter skal være både et selvstendig utviklingsmål og integrert i de andre globale utviklingsmålene.
- ▶ Markeringen av 20-årsjubileene for befolkningskonferansen i Kairo (2014) og kvinnekongressen i Beijing (2015) skal styrke det normative rammeverket for kvinners rettigheter.

- ▶ Klima- og miljøforhandlinger skal inkludere et tydelig kjønns- perspektiv og opprettholde kvinners rettigheter.
- ▶ FN sikkerhetsråd skal integrere kvinner, fred og sikkerhetsdimensjonen i internasjonale operasjoners mandater og i tematiske debatter.

Innsatser

- ▶ Kvinners rettigheter skal ha spesiell prioritet i Norges deltakelse i FNs normative organer. Dette vil framgå tydelig av arbeidet i FNs menneskerettighetsråd og i Generalforsamlingen, og av den vekt vi legger på deltakelsen i kvinnekommisjonen og befolkningskommisjonen.
- ▶ Kvinners rettigheter og likestilling er en prioritert innsats i Norges arbeid med de globale utviklingsmålene etter 2015.
- ▶ Et eget prosjekt i perioden 2012-2015 for seksuelle og reproduktive rettigheter skal ruste opp innsats og skape allianser blant myndigheter og sivilt samfunn for å stå imot kreftene som arbeider for å svekke jenters og kvinners rettigheter på området.

2. Vi skal inkludere likestillingsperspektivet i politiske satsinger

Status på området

Integrering av kjønnsperspektivet – «gender mainstreaming» – ble vedtatt som metode på FNs kvinnekonferanse i Beijing i 1995. En slik integrering skal, sammen med målrettede tiltak, være en tosidig strategi for å oppnå likestilling.

Integrering betyr i denne sammenheng at kjønns- og likestillingsperspektivet skal være med i alle faser av politikktutvikling og innsats. Det er ikke foretatt noen helhetlig analyse av hvor godt Norge gjør dette, men den kvalitative og kvantitative dokumentasjonen som foreligger peker i samme retning: det har ikke vært nok fokus på å integrere kjønnsperspektivet en måte som gir reelle og relevante likestillingsresultater. Det er for lite systematikk med hensyn til likestillingsanalyse, målformuleringer og

kjønns sensitiv rapportering i programmer. Dette ønsker vi å gjøre noe med ved å fokusere på kjønns perspektivet spesielt i noen av de store satsningene i utenriks- og utviklings politikken

Energi, klima og miljø er sentrale i utenriks- og utviklings politikken. Klimaendringene må møtes med kjønns sensitiv forebygging og tilpassingstiltak. Disse områdene har stor betydning for kvinners tilgang til og kontroll over naturressursene, matsikkerhet, minsket arbeidsbyrde og velferd. Det er også helt sentrale områder for å få til økonomisk utvikling på samfunns- og individnivå blant annet gjennom entreprenørskap og sysselsetting. Et bevisst arbeid med kjønns dimensjonen vil kunne utløse dette potensialet for både kvinner og menn.

Europapolitikken er knyttet til en stor budsjettpost – EØS midlene – som skal bidra til å redusere de sosiale og økonomiske forskjellene i EØS-området. Midlene skal også styrke kontakten og samarbeidet mellom Norge og de 15 europeiske mottakerlandene. EØS-midlene for perioden 2009–2014 utgjør til sammen rundt 1,8 milliarder kroner. Av dette går om lag 50 millioner til programmer for å fremme likestilling og bekjempe vold mot kvinner. Dette utgjør ca. 3 % av midlene. Det er betydelige utfordringer på likestillingsområdet i Europa som norsk politikk må være lydhør overfor. Kjønns- og likestillingsperspektivet må derfor integreres også på områder der likestilling ikke er hovedformålet.

Nordområdene er regjeringens viktigste strategiske satsingsområde i utenrikspolitikken. Stortingsmelding nr. 7 (2011-2012), *Nordområdene – visjon og virkemidler*, vektlegger hvordan regjeringen mener Norge bør møte utfordringer og muligheter i nord, sett i et generasjonsperspektiv. Utenriksdepartementet koordinerer nordområdepolitikken som omfatter havrett, forholdet til andre land og organisasjoner og sikkerhetspolitikk samt rammebetingelsene for næringsutvikling og verdiskaping. I 2013 brukes omlag 2 milliarder kroner på nordområdesatsingen hvorav ca 353 millioner over Utenriksdepartementets budsjett. Ikke alle sidene av nordområdesamarbeidet er relevante for å integrere likestilling, men det er likevel behov og potensiale for å utvikle likestillingsdimensjonen i arbeidet.

Sikkerhetspolitikken skal forebygge krig og trusler mot norsk sikkerhet og bidra til fred og stabilitet globalt gjennom en FN-ledet internasjonal

rettsorden. NATO er en viktig allianse for Norge. I videreutviklingen av sikkerhetspolitikken, i valg av virkemidler og i pengebruk må kjønns- og likestillingsperspektivet framtre tydelig ettersom sikkerhetspolitikkenes kjerneområder – fred, rettsstatens prinsipper, økonomisk trygghet, menneskerettigheter og demokrati er avhengig av at både kvinners og menns situasjon ivaretas og at begge kjønn deltar som premissleverandører.

Innsatser

- ▶ Innen sommeren 2014 ferdigstilles en egen plan for integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet i viktige politiske områder. Dette skal skreddersys til det enkelte politikkområdets behov og være resultatorientert.
- ▶ Det etableres et eget program for likestilling innen Olje for utvikling og i satsingen på ren energi. Programmene skal utformes i dialog med partnerlandene. Det skal bidra til kapasitetsbygging, slik at kjønns- og likestillingsperspektivet kan integreres i utviklingen av olje- og energisektorene, med hensyn til tilgang til energi, sysselsetting fra sektorene, og i arbeidet med å forebygge negative miljømessige og sosiale konsekvenser.
- ▶ Det foretas en gjennomgang av hvordan likestillingsperspektivet er integrert i programmer finansiert med EØS-midler og hvordan dette kan styrkes i en ny periode.
- ▶ Norge skal ta initiativ til å integrere likestillingsdimensjonen i Arktisk Råd.

3. Vi skal bedre kvinners politiske deltakelse og rettigheter

Status på området

I 2013 er bare 20,4 % av parlamentarikerne i verden kvinner, men de regionale variasjoner er store. I de nordiske nasjonalforsamlingene er 42 % kvinner, i Afrika sør for Sahara 20,5 % og i arabiske land 13,8 %. I verdens regjeringer er det for tiden 15,6 % kvinner, og vi har i underkant av 20 kvinnelige regjeringssjefer.

Det er gjort fremskritt for kvinners rettigheter de siste tiårene. En mer effektiv rapportering om overholdelse av menneskerettighetene i FNs landgjennomganger har brakt brudd på kvinners rettigheter opp som et hovedtema. Menneskerettighetsrådet har, på initiativ fra blant annet Norge, etablert en arbeidsgruppe som skal bidra til avskaffelse av kvinnediskriminerende lovverk og praksis. Gruppen vil legge frem årlige tematiske rapporter om temaet. Mange land reserverer seg mot kvinnekonvensjonens pålegg om rettigheter for kvinner; 30 land vil ikke gi kvinner like rettigheter i ekteskapet, 20 land nekter kvinner like rettigheter til statsborgerskap, og 7 land gir ikke kvinner samme rett som menn til å velge bosted.

I mange land ser vi at jenter og kvinner som fremmer likestilling i samfunnsdebatten opplever økende trakassering og vold mot seg selv og sin familie. Dette er en betydelig trussel mot deres individuelle politiske rettigheter, og mot rettsstat og demokratiutvikling.

Utdanning for både gutter og jenter er en forutsetning for at de skal kunne delta på like fot i utviklingen og styringen av sine samfunn. Jenter er de som kommer sist i skolekøen. Jentene blir holdt utenfor fordi de må arbeide, fordi de opplever vold på skoleveien og på skolen, eller fordi de blir gravide eller giftes bort. Av de 70 millionene barn i verden som ikke går på skole anslås det at hele 23 millioner er barn med nedsatt funksjonsevne. Barn fra etniske minoriteter eller barn som bor på landsbygda faller også i større grad utenfor skolesystemet enn andre.

Våre ambisjoner

- ▶ Kvinner skal være representert og ha reell innflytelse i politiske prosesser og politiske organer på lokalt, nasjonalt og globalt nivå, både i formelle politiske strukturer og i organisasjoner og sosiale bevegelser.
- ▶ Forsvarere av kvinners menneskerettigheter og kvinne- og likestillingsorganisasjoner skal ha trygghet og ressurser til å fremme sine krav.
- ▶ Kvinner og jenters rettigheter skal reflekteres fullt ut gjennom ikke-diskriminerende lovverk.
- ▶ Alle jenter og kvinner får realisert sin rett til utdanning.

Innsatser

- ▶ Norske utenriksstasjoner vil fremme og beskytte kvinners rettigheter gjennom kontakt med kvinnelige aktører og andre likestillingsforkjempere, ha kunnskap om og rapportere om deres situasjon og om landenes likestillingspolitikk og, når det er formålstjenlig, bistå økonomisk og politisk.
- ▶ Vi vil støtte FNs initiativ for jenters utdanning (UNGEI) og Unicefs øvrige arbeid for lik rett til utdanning for alle barn, og for en kvalitets-skole, samt «Global Partnership for Education», der jenters utdanning er en prioritet.
- ▶ Måltrettet bruk av EØS-midlene til likestillingstiltak i Europa i regi av myndigheter og sivilsamfunn.
- ▶ Måltrettet innsats på det normative området på nasjonalt nivå og i FN-sammenheng.

4. Vi skal bedre kvinners økonomiske deltakelse og rettigheter

Status på området

På verdensbasis er andelen kvinner i flertall blant de aller fattigste. Inntektsfattigdom og undernæring er mer utbredt blant kvinner enn blant menn. Også i rikere land ser vi at kvinner rår over en mindre del av ressursene. Blant annet tjener de gjennomgående mindre enn menn. I OECD-land utgjør dette lønnsgapet 15 % i gjennomsnitt. Kvinner har en større samlet arbeidsbyrde enn menn fordi de oftest er dem som skaffer mat til familien, spesielt i utviklingsland, samtidig som de gjør hoveddelen av det ubetalte omsorgsarbeidet i alle land. I OECD-land gjør kvinner over dobbelt så mye husarbeid som menn. I mange regioner i verden kan menn med loven i hånd nekte sin kone å ha et yrke eller starte egen virksomhet. Studier viser at dette skjer i 20 % av landene i Sør-Asia, mens tallene er 29 % i Afrika sør for Sahara og 36 % i Midtøsten og Nord-Afrika. Kvinners dobbeltarbeid gjør, i kombinasjon med juridiske og sosial hindringer, at kvinner er i flertall i det uformelle og uregulerte arbeidsmarkedet, med lavere lønn og dårligere arbeidsforhold.

Inadekvat lovverk og sosiale begrensninger gjør at det ofte blir vanskeligere for kvinner å utnytte mulighetene for produksjon og handel lokalt og nasjonalt. En analyse fra 51 land dokumenterer videre at sysselsettingsraten kun var 19.6 % for kvinner med funksjonsnedsettelse sammenliknet med 29.9 % for kvinner uten funksjonsnedsettelse. Alt dette viser at kvinners potensial ikke utnyttes fullt ut. Hvis kvinner og menn hadde like økonomiske rettigheter, og kvinner hadde lik tilgang til kreditt og opplæring, og til jordbruket og arbeidslivet for øvrig, ville det gitt en betydelig økonomisk gevinst. Tall fra Verdensbanken viser at dette ville gitt produktivitetsvekst, fra 3 % til hele 25 % i enkelte land. Ifølge anslag fra FNs landbruksorganisasjon vil avlingene lokalt øke med hele 30 % dersom kvinner gis lik tilgang til produktive ressurser. I vestlige land, inkludert Norge, ser vi også at høy andel av kvinner i arbeidsmarkedet gir høyere økonomisk vekst. Kvinners bidrag til samfunnet må kombineres med innflytelse på hvordan ressursene skal fordeles.

Våre ambisjoner

- ▶ Kvinner skal ha anstendig arbeid som gir dem økonomisk trygghet.
- ▶ Kvinner og menn skal ha like muligheter til entreprenørskap og handel.
- ▶ Kvinners stilling innen landbruk og fiskeri, herunder tilgang til produktive ressurser, skal styrkes.

Innsatser

- ▶ Gjennomføre Handlingsplan for handelsrettet utviklingssamarbeid hvor likestilling er et av tre satsningsområder. Planen vil blant annet bidra til at likestillingsdimensjonen inngår i nasjonale strategier for handelspolitikk og i dialogen med multilaterale aktører. Det skal gi støtte til særskilte innsatser for likestilling i regionale handelsorganisasjoner og til kvinnelig entreprenører og eksportører.
- ▶ Integrering av likestillings- og menneskerettighetshensyn skal vektlegges i bevilgninger til næringsutvikling, arbeidslivets organisasjoner og Norfund.

- ▶ I tråd med regjeringens strategi *Matsikkerhet i et klimaperspektiv* (2013–2015) skal norsk støtte til matsikkerhet komme kvinnelige småskalaprodusenter til gode og styrke deres formelle og reelle rettigheter. Videre skal strategien øke kvinners tilgang til produksjonsmidler og dermed styrke deres stilling i hele verdikjeden.

5. Vi skal bidra til å bekjempe vold mot jenter og kvinner

Status på området

FN definerer vold som handlinger som fører til fysisk, seksuell eller psykisk skade eller byrde, herunder også trussel om vold, enten det skjer i den offentlige eller private sfæren. Vold mot jenter og kvinner dreier seg blant annet om vold, trusler og mishandling i familien, seksuelle overgrep, partnerdrap, skadelige tradisjonelle praksiser som kjønnslemlestelse, handel med kvinner – de fleste med sikte på seksuell utnyttning, voldtekt og andre typer seksualisert vold i krig og humanitære kriser.

Volden er ikke lett å tallfeste, men flere undersøkelser viser overveldende funn. I Gauteng-provinsen i Sør-Afrika sier 51 % av kvinnene i en undersøkelse at de har opplevd vold, og 78 % av mennene sier de har utøvd vold mot kvinner. I USA er en tredjedel av myrdede kvinner drept av sin partner. I EU sier 21 % av befolkningen at de kjenner noen som utfører partnervold og 25 % sier at de har en venn eller et familiemedlem som er utsatt for vold fra sin partner. Jenter og kvinner utgjør flertallet av de tusenvis av mennesker som årlig selges til sexindustrien og til annen utnyttning. Tre millioner jenter i Afrika står i fare for å bli utsatt for kjønnslemlesting hvert år. Vold mot kvinner gir fysisk og psykisk skade for den enkelte jente, kvinne og familie, og det koster samfunnet store summer i form av helsetjenester og tapt arbeidsfortjeneste. Vold mot jenter og kvinner med funksjonsnedsettelse er ofte enda mer utbredt, men samtidig mer skjult enn vold mot andre jenter og kvinner.

Det legges for lite vekt på å forebygge vold med tiltak som endrer tradisjonelle kjønnsroller, gir kvinner en høyere status i samfunnet, og som kartlegger og reduserer risikofaktorer.

Likeledes er responsen fra politi, rettsvesen og helsevesen når volden har skjedd, for svak i de fleste land. En studie fra Bangladesh viser at hele 98 % av menn som hadde begått voldtekt kunne fortelle at dette ikke hadde fått rettslige følger. Situasjonen er utfordrende også i Europa. I gjennomsnitt ender bare 14 % av rapporterte voldtekter i europeiske land med dom. Manglende kompetanse til å møte ofrene, dårlig samhandling mellom de ulike etatene og den holdning at vold mot jenter og kvinner er akseptabelt, ligger bak slike tall.

Våre ambisjoner

- ▶ Vold mot jenter og kvinner skal forebygges.
- ▶ Vold mot kvinner og jenter skal ha effektiv juridisk og helsemessig respons.
- ▶ Kjønnsmenestring skal bekjempes.
- ▶ Menn og gutter skal inkluderes i arbeidet for å stoppe volden mot jenter og kvinner.

Innsatser

- ▶ Fortsatt støtte til arbeid mot kjønnsmenestring, blant annet gjennom UNFPA og UNICEF og frivillige organisasjoner.
- ▶ EØS' program for bekjempelse av kjønnsbasert vold i europeiske land.
- ▶ Støtte til sivilsamfunnsprosjekter mot vold mot kvinner, blant annet handel med kvinner og barn, kjønnsmenestring, partner vold, på nasjonalt og globalt nivå.
- ▶ Bidra til å styrke den internasjonale innsatsen mot vold mot kvinner, på det normative og operative området, gjennom FN inkludert UN Women og andre multilaterale organisasjoner.

6. Vi skal styrke jenters og kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter

Status på området

Jenter og kvinner skal ha rett til å bestemme over egen kropp og kunne velge fritt om og når de vil ha barn. De skal kunne kontrollere egen seksualitet uten vold og tvang. Både jenter og kvinner, gutter og menn skal ha tilgang på tilfredsstillende seksuelle og reproduktive helsetjenester. Reproduktiv helse handler om trygg graviditet og fødsel, forebygging og behandling av seksuelt overførbare infeksjoner, og familieplanlegging og prevensjon. Helsetilbud og informasjon skal ta hensyn til ulikheter mellom jenter og kvinner og tilpasses slik at de når kvinner med funksjonsnedsettelse og kvinner som av andre grunner kan oppleve marginalisering. Jenter og kvinner i og etter konflikt og i humanitære kriser skal ha spesiell oppmerksomhet og beskyttelse. Dette er ambisjoner landene har forpliktet seg til i FN. Virkeligheten er en annen.

Mer enn 220 millioner jenter og kvinner i utviklingsland får ikke dekket sitt behov for prevensjon. Dermed mister de mye av kontrollen med egen reproduksjon, og samtidig utsettes mange for helsefare i forbindelse med utrygge aborter og fødsler. Dødelighet forbundet med svangerskap, fødsel og abort er halvert de siste 20 årene, men manglende helsetjenester ved graviditet og fødsel gjør at det fremdeles dør 800 kvinner hver dag, eller om lag 280 000 kvinner på årsbasis. I utviklingsland er fremdeles mødre-dødeligheten 15 ganger høyere enn i utviklede land. Hvert år dør anslagsvis 47 000 kvinner på grunn av utrygg abort. Restriktive abortlover er ikke er forbundet med lavere abortrater. I disse landene kan velstående jenter og kvinner kjøpe trygge tjenester, mens fattige jenter og kvinner må ty til farlige metoder.

Det er også viktig å se seksuell og reproduktiv helse i sammenheng med hiv-smitte. De aller fleste tilfeller av hiv er overført seksuelt, men barn smittes også i forbindelse med fødsel og amming. I Afrika sør for Sahara utgjør kvinner fortsatt den største andelen av hivsmittede, og unge kvinner er spesielt utsatt. I Europa øker hiv nå mest blant menn som har sex med menn, og blant sprøytebrukere.

Barneekteskap, det vil si giftemål før fylte 18 år, er svært utbredt i mange utviklingsland, der 67 millioner jenter giftes bort årlig. Jentene mister ofte skolegang og føder barn i svært ung alder. Dette gjør at de har stor risiko for komplikasjoner og død, og at de får flere barn enn de ønsker.

Seksuelle relasjoner mellom personer av samme kjønn er straffbart i 76 land i verden. Lesbiske, homofile, bifile og transpersoner opplever diskriminering, vold og utestenging fra arbeidslivet på grunn av sin seksuelle legning og kjønnsidentitet. Åpenhet om seksualitet er helt grunnleggende for endring. Derfor må kjønnsroller og kjønnsidentitet, seksuell adferd og seksuelle rettigheter være en del av den politiske diskusjonen.

Våre ambisjoner

- ▶ Kvinner, menn og ungdom, skal ha tilstrekkelig tilgang på prevensjon og informasjon om seksualitet og om seksuell og reproduktiv helse, inkludert kunnskapsbasert seksualundervisning.
- ▶ Kvinner, menn og ungdom skal ha rett til reproduktive helsetjenester, inkludert trygge og lovlige aborter for jenter og kvinner.
- ▶ Barnegraviditeter og barneekteskap skal forebygges.
- ▶ Seksuelle relasjoner mellom personer av samme kjønn avkriminaliseres og diskriminering på bakgrunn av seksuell legning bekjempes.

Innsatser

- ▶ Støtte til FNs kampanje «Every Woman, Every Child», herunder initiativet «Family Planning 2020», som mobiliserer myndigheter og sivilsamfunnet i Sør og Nord til innsats for å dekke jenters og kvinners behov for prevensjon og familieplanlegging innen år 2020.
- ▶ Følge opp FNs kommisjon for livsviktige medisiner som bidrar til at kvinner skal ha tilgang til medisiner til en overkommelig pris, herunder prevensjonsmidler og medisiner som hindrer at kvinner dør under fødsel.
- ▶ Støtte til norske, internasjonale og nasjonale organisasjoner som arbeider med å sikre tilgang til tjenester som gir trygg abort og andre aspekter ved seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.

- ▶ Være pådriver for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter på det normative området, inkludert i FNs generalforsamling, menneskerettighetsrådet, befolkningskommisjonen og kvinnekommisjonen.
- ▶ Være pådriver for at seksuelle og reproduktive helsetjenester inkluderes i humanitær innsats.

7. Vi skal sikre kvinners deltakelse i sikkerhetssektoren, fredsbygging og bekjempe seksualisert vold i konflikt og post-konfliktsituasjoner

Status på området

I årene som er gått siden FNs sikkerhetsråd vedtok den første resolusjonen om kvinner, fred og sikkerhet (SR1325) har kvinners deltakelse og integrering av et kjønnsperspektiv i prosesser knyttet til fred og sikkerhet blitt mer etablert som internasjonal norm. Likeledes er seksualisert vold i konflikter anerkjent av Sikkerhetsrådet som en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Strategier og rapporteringsrutiner er blitt etablert i flere internasjonale organisasjoner, for eksempel i FN og NATO. En rekke land har utarbeidet nasjonale handlingsplaner, inkludert Norge. Også for humanitær innsats er det laget verktøy til å spore hvor godt kjønnspektivet er integrert i arbeidet. Dette har ført til større bevissthet og gjennomføringsevne hos sentrale humanitære aktører.

Selv om man på enkelte områder og i enkelte land ser en viss fremgang i den faktiske gjennomføringen av målsetningene som blir lagt frem i resolusjonene om kvinner, fred og sikkerhet, er det totalt sett vanskelig å se avtrykket etter den internasjonale innsatsen på dette området. Kvinner utgjør fortsatt under 8 % av deltakerne i formelle fredsprosesser, og 3 % av dem som undertegner fredsavtaler og våpenhviler. Mellom 2004 og 2012 var det bare 25 % av freds- og forsoningskommisjonene som hadde spørsmålet om kvinners rettigheter og deltakelse i sitt mandat. Kvinner ekskluderes ofte fra tiltak som skal bidra til økonomisk utvikling, og til avvæpning, demobilisering og reintegrering. De siste årene har man også sett at politiske overgangsprosesser faktisk har ført til en svekkelse av kvinners formelle rettigheter. Ikke minst blir seksualisert vold mot

jenter og kvinner, men også gutter og menn, fortsatt brukt i stor skala til å terrorisere sivilbefolkningen i en rekke væpnede konflikter.

En gjennomgang av norsk innsats for kvinner og likestilling i utviklingsarbeidet viser at Norge har økt midlene til kjønns sensitiv innsats for fredsbygging, menneskerettigheter og humanitært arbeid i betydelig grad siden 2002. Det diplomatiske arbeidet bilateralt og multilateralt for kvinner, fred og sikkerhet er betydelig styrket og på vei til å bli en del av all norsk innsats for fred og sikkerhet.

Våre ambisjoner

- ▶ Kjønnsperspektivet skal integreres i all innsats for å fremme fred og sikkerhet.
- ▶ Kvinner skal delta reelt og ha rettigheter i fredsforhandlinger og andre prosesser for å fremme fred og sikkerhet.
- ▶ Kvinner skal få styrket sine rettigheter og sin økonomiske og politiske deltagelse i postkonfliktland, sårbare stater og land som har gjennomgått politiske overgangsprosesser.
- ▶ Sivile beskyttes mot seksualisert og kjønnsbasert vold.
- ▶ Overgripere straffefølges og overlevende får tilgang til helhetlig rehabilitering.
- ▶ Lokale kvinneorganisasjoner, nettverk og menneskerettighetsforkjempere som fremmer fredelige løsninger på konflikter er inkludert som premissleverandører i fredsprosesser hvor Norge er involvert.
- ▶ Resultatfokuset i Norges innsats for kvinner, fred og sikkerhet er styrket.

Innsatser

- ▶ Revidere og gjennomføre ny strategi for kvinner, fred og sikkerhet fra 2014.

Tereotype this!, Eric Le, Australia

► Slik vil vi gjøre det

Likestilling kommer ikke av seg selv. Nøkkelen er å gjøre et systematisk arbeid, tilføre tilstrekkelig ressurser og ha ledere som kontinuerlig etter spør resultater.

Handlingsplanen vil ta i bruk et sett av virkemidler som både skal bidra til målet om selvstendige resultater for kvinners rettigheter og integrering av likestillingsdimensjonen i hele utenriktjenesten. Lærdom fra evaluering av resultatene av Handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet (2007-2013) vil også bli brukt aktivt fremover.

Handlingsplanen inneholder nye tiltak og tydeliggjør eksisterende tiltak på tre områder: hvilke arbeidsformer vi bruker, hvilke ressurser og hvilken kompetanse vi mobiliserer, og hvordan vi følger opp våre målsettinger.

Vi skal ha effektive arbeidsformer i politikkutvikling og forvaltning

Måten vi arbeider på legger grunnlaget for hvor relevante og treffsikre resultater vi oppnår for jenters og kvinners rettigheter. Likestillingsdimensjonen må innarbeides gjennomgående helt fra starten i politikkutvikling og forvaltning, og fram til hvordan resultatene dokumenteres. I tråd med dette skal følgende tiltak iverksettes:

- ▶ Likestillingsdimensjonen skal vurderes i alle saker som legges frem for politisk ledelse. Veileder til utredningsinstruksen «Konsekvenser for likestilling» bør brukes.
- ▶ Likestilling skal systematisk inngå som et punkt på dagsordenen på delegasjonsreiser, i taler og ved politiske besøk. Det skal være minst 40 % av hvert kjønn i utenriks- og utviklingsministerens delegasjoner.
- ▶ Kjønn- og likestillingsperspektivet skal systematisk tas med i instruks til alle forhandlinger og styremøter, både når det utvikles politikk, treffes beslutninger om pengebruk og programmer og administrative forhold.
- ▶ Likestillingsanalyse skal inngå i landstrategier og -planer som grunnlag for politiske satsinger og programmer.
- ▶ Likestillingskravene (kjønnsanalyse, målsetting og rapportering) til partnere som mottar midler skal gjennomgås og om nødvendig skjerpes.
- ▶ Likestillingsdimensjonen skal systematisk vurderes i alle fagråd fra Norad til departementet eller stasjonene.

Vi skal mobilisere kunnskap og ressurser

I tråd med det politiske målet om å fremme kvinners rettigheter og likestilling både som selvstendig og tverrgående tema, er likestillingsarbeidet organisert både i linjen og i særskilte enheter.

Ansvar for å integrere likestillingsdimensjonen hører hjemme under de enkelte politikkområdene og er et ledelsesansvar å gjennomføre. Norges ambisjoner på feltet krever kontinuerlig kunnskapsutvikling og solid kompetanse for å kunne levere godt kvalitetsmessig.

Det skal bygges opp mer kunnskap om likestilling i utenriktjenesten, og norske og internasjonale fagmiljøer på området skal tas i bruk der det er relevant. Midlene i utenriks- og utviklingspolitikken skal brukes strategisk og effektivt for å oppnå resultater.

Det er utarbeidet veiledninger om norsk innsats for seksuell og reprodusiv helse og rettigheter og om norsk innsats for menneskerettigheter, seksuell orientering og kjønnsidentitet. En veiledning for rettighetsbasering av utviklingssamarbeidet er under produksjon.

Følgende tiltak skal iverksettes

- ▶ Den obligatoriske opplæringen om likestillingsdimensjonen videreutvikles – i aspirantopplæringen, utreisekursene og lederopplæringen, og i forbindelse med opplæring på stasjonene. Det skal blant annet legges vekt på å bygge kompetanse til å arbeide med flere diskrimineringsgrunnlag i sammenheng. Støtte til kompetanseheving for andre aktører og samarbeidspartnere gis der det er relevant.
- ▶ Det gis skreddersydd faglig støtte, slik at likestillingsdimensjonen ivaretas systematisk i programmer og prosesser i utenriks- og utviklingspolitikken. Bruke likestillingsgjennomganger som opplæring og motivasjon på stasjonene.
- ▶ Utenriksdepartementets og Norads bevilgninger til forskning rettes inn slik at våre satsinger er kunnskapsbaserte og støtter opp under forsknings- og innovasjonskapasitet hos samarbeidspartnerne. Bevilgningene vil rettes inn mot særskilte tematiske områder, og til å frambringe kunnskap som kan gi en mer effektiv integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet i de ulike sektorer og på de ulike politikk-områder.
- ▶ Bruke norske erfaringer; Norge kan bistå i å bygge likestillingskapasitet og -kunnskap ute gjennom ulike former for institusjonssamarbeid mellom likestillingsmiljøer og fagetater. Norske erfaringer kan ikke direkte overføres, men kan inspirere til egne løsninger. Hvilke tema og samarbeid som inngås defineres av partnerland i dialog med norsk partner. Samarbeid med BLD og andre departementer er viktig for å få god relevans i samarbeidet. Norske erfaringer fra arbeidet med oppfølging av kvinner, fred og sikkerhet mellom relevante fagdepartement kan videreutvikles og forsterkes.

- ▶ Kvinne- og likestillingsbevilgningen skal støtte opp under handlingsplanens mål og temaer. Bevilgningen skal blant annet gå til å styrke tiltak for trygg abort, bekjempe vold mot jenter og kvinner, til oppfølging av kvinner, fred og sikkerhet lokalt, og til tiltak som har som mål å involvere gutter og menn i likestillingsarbeidet. Bevilgningen skal bidra til effektiv integrering, blant annet ved at «de store pengene» i sektorene brukes slik at de gir resultater for både kvinner og menn. Kvinne- og likestillingsbevilgningen skal ikke gå til tiltak som naturlig faller inn under andre bevilgninger, slik som langsiktig kjernestøtte til organisasjoner.
- ▶ Det skal vurderes å øremerke midler til kvinner og likestilling på utvalgte budsjettposter. Dette vil bli gjort der det er av spesiell strategisk viktighet, eller der statistikken viser at arbeidet med å integrere kjønns- og likestillingsperspektivet går for sakte. Dette kan gjelde sentrale bevilgninger til fremme av fred og sikkerhet, EØS-midlene, nordområdemidler eller midler til energi- og klimainnsats.
- ▶ Tilstrekkelig antall stillinger i utenriktjenesten skal ha likestilling og kvinners rettigheter som hovedansvar. Deres rolle er å være fag-, metode- og politikkutviklende på likestillingsfeltet som eget resultatområde og ha kunnskap og kapasitet til å bistå i de andre politikkområdenes integreringsarbeid.
- ▶ Ansvar for likestilling som politikkområde nedfelles i stillingsinstruks for ledere. Resultater på likestillingsfeltet gjennomgås alltid i ledernes medarbeidersamtaler.
- ▶ Vi skal ha en utenriktjeneste som har likestilling mellom kvinner og menn på alle nivåer. Det skal legges vekt på å rekruttere kvinner og menn til stillingskategorier hvor de er underrepresentert. Målet om likestilling på stasjonssjefsnivå er ikke nådd, hvor vi har overvekt av menn. Vi har kjønnsdeling også på det administrative området med overvekt av kvinner. Det skal gjøres en målrettet innsats for å øke andelen kvinnelige stasjonssjefer.

Hands, Ivana Cokrljic, Serbia

Gjennomføringen av handlingsplanen

Utenriksdepartementet er ansvarlig for gjennomføringen av handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling. Det vil settes av tilstrekkelig kapasitet til samordning og analyse, rapportering, følge opp virkemiddelbruk og dokumentere og formidle resultater.

Utenriktjenesten vil følge opp planen gjennom følgende tiltak:

- ▶ Det skal rapporteres årlig i henhold til hovedmålene. Det vil utvikles et eget resultatrammeverk til støtte for dette.
- ▶ Stasjonenes rapportering på sine program og politikkinnsatser vil danne grunnlag for handlingsplanens årsrapport. Dette inngår i den ordinære resultatrapporteringen. Det vil utvikles veiledning til stasjonene om god resultatrapportering i tråd med handlingsplanens mål.
- ▶ Utenriksdepartementet, utenriksstasjonene og Norad skal dokumentere i sine virksomhetsplaner hvordan de planlegger å utføre sitt delansvar i handlingsplanen.
- ▶ Det skal etableres egen webside med ressurser og veiledninger til bruk i arbeidet for likestilling og kvinners rettigheter i utenrikspolitikken.

Utgitt av: Utenriksdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer
fra: Departementenes servicesenter

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 20 00

ISBN-nr: 978-82-7177-837-8

Publikasjonskode: E-921 B

Design: 07 Gruppen

Trykk: Departementenes servicesenter
07/2013 – opplag 500